

Polish translation of:
Bowel cancer screening: the facts.

Badania przesiewowe na obecność nowotworu jelita grubego: fakty

Jakie informacje zawiera ta broszura?

Niniejsza broszura zawiera informacje na temat korzyści i ryzyka związanego z programem badań przesiewowych, przeprowadzanym w Irlandii Północnej, na obecność nowotworu jelita grubego oraz wyjaśnia, dlaczego ważne jest, aby wziąć udział w badaniach po otrzymaniu zaproszenia.

W jakim celu wykonuje się badania przesiewowe na wykrycie raka jelita?

- Jeśli nowotwór zostanie wykryty w bardzo wczesnej fazie rozwoju, skuteczność leczenia może wynieść nawet 90%.
- Oznacza to, że co roku można zapobiec 60 zgonom, które mają miejsce w Irlandii Północnej.
- W czasie badań przesiewowych mogą zostać wykryte również polipy. Polipy to skupiska komórek nienowotworowych, jednak niektóre z nich mogą przekształcić się w nowotwór. Jeśli polipy wykryje się odpowiednio wcześnie, można je usunąć, zanim taka zmiana nastąpi.

Jak często występuje rak jelita grubego?

- Jedna na 20 osób zachoruje w swoim życiu na raka jelita grubego.
- Rak jelita grubego to drugi najbardziej rozpowszechniony rodzaj nowotworów wykrywanych zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn w Irlandii Północnej.
- Rak jelita grubego występuje częściej u ludzi w starszym wieku, a zwłaszcza u mężczyzn.

Jak nazywa się test przesiewowy?

Test ten nazywa się testem krwi utajonej w kale (ang. Faecal Occult Blood test), w skrócie FOBt. Angielskie słowo 'occult' oznacza 'ukryty, utajony'.

Jaki jest cel testu przesiewowego?

Test ma na celu wykrycie bardzo małych ilości krwi obecnej w kale. Jest to pierwszy sygnał mogący ostrzegać o niebezpieczeństwie. Jeśli test wykryje krwawienie, nie oznacza to jednak, że na pewno rozwinął się u Ciebie nowotwór jelita grubego. Oznacza to tylko, że należy przeprowadzić dalsze badania w celu ustalenia przyczyny krwawienia.

Do kogo skierowany jest program badań przesiewowych?

W Irlandii Północnej, program badań przesiewowych jest skierowany do kobiet i mężczyzn w wieku 60 – 69 lat. Wszystkim osobom znajdującym się w tej grupie wiekowej, zarejestrowanym w poradni lekarza rodzinnego, przysługuje prawo do wykonania badań przesiewowych raz na dwa lata.

W jaki sposób przeprowadza się badania przesiewowe?

Wszystkie osoby w wieku 60 – 69 lat, zarejestrowane w poradni lekarza rodzinnego, otrzymają pocztą zestaw do wykonania testu. Zestawy zostaną rozesłane w ciągu dwóch lat od rozpoczęcia programu i od tego czasu będą przesyłane regularnie co dwa lata. Test wykonywany za pomocą zestawu jest pierwszym etapem badań przesiewowych i może wiązać się z koniecznością wykonania dalszych testów oraz jedną lub kilkoma wizytami w szpitalu.

Jak należy wykonać test?

- Test wykonuje się w domu w warunkach zapewniających intymność. Należy nałożyć bardzo niewielką próbkę kału (stolca) na specjalny pasek. Szczegółowe instrukcje znajdują się na ulotce dołączonej do zestawu z testem.
- W przypadku jakichkolwiek pytań dotyczących sposobu wykonania testu, zadzwoń na bezpłatną infolinię pod numer 0800 015 2514.

Kiedy otrzymam wyniki testu?

- Wyniki testu powinieneś otrzymać w ciągu dwóch tygodni od przesłania próbek.
- Jeśli w ciągu dwóch tygodni nie otrzymasz listu z wynikami, zadzwoń na numer infolinii.

Na ile wiarygodne są wyniki testu?

- Test przesiewowy nie wykrywa nowotworu jelita grubego. Jego zadaniem jest podzielenie badanych na dwie grupy – osób, które nie wymagają dalszych badań oraz osób, które należy poddać kolejnym testom.
- Żaden test nie jest w 100% wiarygodny, zatem jeśli występują u Ciebie jakiegokolwiek objawy wymienione wcześniej, powinieneś skontaktować się z lekarzem rodzinnym, nawet jeśli ostatni test nic nie wykazał.

Co dzieje się dalej?

- Jeśli wynik testu był negatywny (nie wykryto obecności krwi), nie musisz nic więcej robić. Taki sam test będziesz powtarzać co dwa lata, aż do ukończenia wieku 69 lat.
- Jeśli wynik testu był pozytywny (wykryto obecność krwi), otrzymasz zaproszenie na wizytę do pielęgniarki zajmującej się specjalistycznymi badaniami przesiewowymi (ang. specialist screening practitioner, SSP), aby porozmawiać o dalszych badaniach. Około 10 osobom na 500 zostanie zaproponowana wizyta u SSP. Jednak nawet na tym etapie, okaże się, że 9 na 10 z nich nie ma choroby nowotworowej.
- Jeśli wynik testu był niepewny, możesz zostać poproszony o powtórzenie podobnego testu, aby upewnić się, że w kale nie ma krwi.

Co zrobić, jeśli wynik testu jest pozytywny?

- Pozytywny wynik testu oznacza, że w stolcu wykryto krew. Zostaniesz wtedy wezwany na wizytę oceniającą do pielęgniarki SSP, który wyjaśni jakie badania należy dalej przeprowadzić. Najczęściej wykonywanym badaniem jest kolonoskopia (wziernikowanie).

Co to jest kolonoskopia?

- Przy kolonoskopii używa się bardzo małej kamery umieszczonej na końcu cienkiej rurki, która pozwala stwierdzić lekarzowi lub pielęgniarce obecność polipów lub objawów nowotworu w jelicie grubym.
- Czasami przy badaniu pobiera się również próbkę tkanki jelita do badań mikroskopowych w celu wykrycia komórek rakowych.
- Jak przy większości zabiegów medycznych, istnieje ryzyko powikłań. W 1 na 150 przypadków może wystąpić krwawienie, a w 1 na 1000 przypadków badanie może doprowadzić do perforacji ściany jelita grubego. Gdy się tak zdarzy, zazwyczaj potrzebna jest operacja, podczas której uszkodzenie zostanie naprawione. W niezwykle rzadkich przypadkach (dowody naukowe wskazują, że tylko w 1 na 10000 przypadków), kolonoskopia może być przyczyną zgonu.
- Jeśli zaproponowano Ci wykonanie kolonoskopii, będziesz mógł porozmawiać o wszelkich obawach z pielęgniarką SSP.

A co jeśli po kolonoskopii okaże się, że potrzebuję dalszego leczenia?

Jeśli wystąpi potrzeba dalszego leczenia, zostaniesz skierowany do odpowiedniego specjalisty. Na przykład, jeśli podczas kolonoskopii usunięto polipy, może być potrzebne wykonanie powtórnej kolonoskopii w okresie od jednego do trzech lat.

Sygnaly ostrzegawcze

Nowotwór jelita grubego może rozwinąć się w każdym czasie pomiędzy testami przesiewowymi. Nie wolno ignorować następujących objawów:

- Niespodziewane, bezbolesne krwawienie z odbytnicy lub krew obecna w stolcu. Jeśli zauważysz krew w stolcu, powinieneś natychmiast skontaktować się z lekarzem rodzinnym. Jeśli zauważysz niewielką ilość jasnoczerwonej krwi tylko na papierze toaletowym, prawdopodobnie nie stanowi to powodu do niepokoju. Jeśli jednak powtarza się to przez dwa lub trzy tygodnie, skontaktuj się z lekarzem rodzinnym.
- Zmiana nawyku oddawania stolca. Możesz oddawać luźne stolce lub wydalać śluzowatą substancję - śluz. Czasami mogą występować zaparcia. Należy zwracać uwagę na zaparcie połączone z biegunką. Jeśli objawy takie występują u Ciebie przez ponad sześć tygodni, należy skontaktować się z lekarzem rodzinnym. Jeśli występują u Ciebie również inne wymienione objawy, jak najszybciej skontaktuj się z lekarzem rodzinnym.
- Ból lub opuchnięcie brzucha.
- Utrata wagi bez wyraźnej przyczyny.
- Niedokrwistość bez znanej przyczyny (anemia). Schorzenie to może powodować uczucie bardzo dużego zmęczenia. Niedokrwistość wykrywa się

zazwyczaj poprzez badanie krwi wykonywane u lekarza rodzinnego.

- Wszystkie wymienione objawy mogą być spowodowane innymi schorzeniami. Na przykład krwawienia często występują u osób cierpiących na hemoroidy (żylaki odbytu).

Skąd mogę mieć pewność, że w przyszłości również otrzymam zestaw do wykonania testu?

- Zestaw z testem zostanie przesłany na adres, który podałeś u lekarza rodzinnego. Jeśli przeprowadzisz się, poinformuj o tym jak najszybciej swojego lekarza rodzinnego, aby uaktualnił on listę adresową. Jeśli tego nie zrobisz, możesz stracić szansę na objęcie programem badań przesiewowych.

Co dzieje się z próbką po wykonaniu testu?

- Po wykonaniu testu, próbka zostaje zniszczona. Wyniki zostaną wprowadzone do systemu komputerowego, a za dwa lata otrzymasz kolejny test.

Informacje o ochronie danych osobowych

- Kopię wyników testu otrzyma Twój lekarz rodzinny.
- Biuro programu badań przesiewowych na wykrycie nowotworu jelita grubego musi przechowywać dane oraz wyniki badań wszystkich osób, które są objęte programem.
- Osoby pracujące przy programie mogą mieć dostęp do Twoich danych i je przeglądać.
- Informacje te są wykorzystywane dla zapewnienia możliwie najwyższych standardów skuteczności programu.
- Jest to również źródło informacji o ilości wykrytych przypadków raka i pozwala na zapewnienie osobom chorym odpowiedniego leczenia.
- Jeśli chciałbyś uzyskać więcej informacji o przechowywaniu i wykorzystywaniu danych na potrzeby programu, skontaktuj się z bezpłatną infolinią pod numerem 0800 015 2514.

Published by the **Public Health Agency**, Ormeau Avenue Unit, 18 Ormeau Avenue, Belfast BT2 8HS. Tel: 028 9031 1611. Textphone/Text Relay: 18001 028 9031 1611.